

LÄSBITEN 3

Ett kompetensutvecklingsprojekt för förskolans personal
i sex skånska kommuner 2009.

Regionbibliotek Skåne

LÄSBITEN 3

Sammanställning och utvärdering av det regionala projektet Läsbiten 3 som pågick i Skåne län under 2009.

Projektets övergripande mål:

Att höja förskolläraernas kompetens, stimulera personalen inom förskolan och därmed lyfta kvalitén på sagostunden, dvs att på olika sätt både bredda och fördjupa berättandet, dramatiserandet samt bokkunskapen och kunskapen om språkutvecklingen och om språkets och bildens betydelse.

Följande kommuner deltog:

Bjuv, Eslöv, Hörby, Höör, Kristianstad och Landskrona

Projektansvarig:

Elisabet Håkansson, Regionbibliotek Skåne.

Upplägg, genomförande och metod

Sex kommuner har under år 2009 deltagit i projektet Läsbiten 3 med vardera 20 förskollärare/kommun.

- Barnomsorgen har i samförstånd med barnbibliotekarien utsett vilka i respektive kommun som ska ges tillfälle att delta.
- Barnbibliotekarien i respektive kommun har haft kontakterna med barnomsorgen samt varit en för den lokala gruppen sammankallande och sammanhållande resurs och ett stöd redan från början och genom hela projektet.
- Barnbibliotekskonsulenterna har varit projektansvariga och sammankallat till tre möten och har tillsammans med barnbibliotekarierna i de deltagande kommunerna tagit fram programmet för projektets upplägg samt utvärderingsenkäten.

Projektet bestod av fyra sammankomster för varje kommun om vardera 2,5 timme. Dessa sammankomster/föreläsningar var förlagda till huvudbiblioteket i respektive kommun. (se programmet nedan)

Sammankomst 1 och 3 hade främst en teoretisk prägel medan sammankomst 2 hade ett både teoretiskt men främst ett praktiskt upplägg. Sista sammankomsten har gett utrymme för diskussioner om böcker samt om hur man kommer att jobba vidare med dem. Vid sista sammankomsten överlämnade några av kommunbiblioteken en väl utvald bogåva till de deltagande förskolorna. Denna gåva bestod t ex av Agneta Edwards metodbok "Bilderbokens mångfald och möjligheter" eller "Magiska fingrarsagostunder för dagens barn" skriven av barnbibliotekarierna Anna Falk & Christina Möller. Varje kommunbibliotek bestämde själv om och i så fall vad man ville överlämna.

Förutom föreläsningarna fanns det ytterligare ett mål. Vi ville stärka banden mellan förskolan och kommunbiblioteken samt mellan kommunbiblioteken inom samma delregionala område. Därför arrangerades sista utbildningstillfället över kommungränserna dvs barnbibliotekarien trädde in som resurs/förstärkning i grannkommunen och man arrangerade föreläsningarna tillsammans. Vi kunde härmed stötta varandra och ta tillvara den stora resurs av kunskap och erfarenhet som finns i respektive kommunbibliotek.

LÄSBITEN har i varje kommun format en lokal grupp där alla genom sitt deltagande i projektet fått samma utgångsläge att framöver arbeta vidare utifrån. Barnbibliotekarien i respektive kommun kommer att, på olika sätt, arbeta vidare med denna grupp och med ambitionen att detta så småningom ska spridas även till andra förskolor.

Program - föreläsningarnas innehåll

1. Sagostunden som pedagogiskt redskap

- Bokens och högläsningens plats i barnens språkutveckling.
- Bilden har också ett språk. Bilderboken som inspiration till egna berättelser.
- Välj rätt bok - text och bild, en kort introduktion.
- Hur gör man? - konkreta metoder för att öka förståelsen och upplevelsen av boken.

Agneta Edwards, litteraturpedagog och barnbokskritiker, Helsingborg.

2. Dramatiserade sagostunder – förberedelser, bemötande, framförande och rekvisita

Barnbibliotekarier från flera olika skånska kommuner medverkade/gav oss inspiration.

3. Bilderbokens form

- Vad spelar bilden för roll? Förhållandet mellan bild och text.
- Viktiga teman: genus, mångfald, utanförskap med flera.

Agneta Edwards, litteraturpedagog och barnbokskritiker, Helsingborg.

4. Höstens nya böcker – både faktaböcker och bilderböcker

- Presentation/diskussion om och kring främst höstens och årets nya böcker
- Därefter summerar och utvärderar vi vad projektet tillfört och delger varandra erfarenheter av språkstimulerande arbete från de egna förskolorna samt funderar över hur gruppens nätverk på bästa sätt kan jobba vidare.

Barnbibliotekarier leder denna sista sammankomst. Delregionalt samarbete.

Sammanställning av enkätsvaren från projektdeltagarna inom förskolan

Utvärderingsenkäten består av 9 frågor med öppna svarsalternativ. Man får med öppna svar in värdefulla argument och tankar som annars är svåra att fånga och som inte framkommer i en enkät där man bara kryssar i ja, nej, ibland eller vet inte.

Ca 95 av de 120 deltagarna svarade på enkäten. I några fall, då man kom från samma förskola, svarade man tillsammans med kollegan.

1. Vad var mest givande för dig?

Samtliga föreläsningar/möten har uppskattats och beskrivits som mycket givande och utvecklande.

”Sagoboken som pedagogiskt redskap” liksom ”Bilderbokens form” har på olika sätt och ur olika aspekter lyft fram hur viktigt det är att stimulera barns språkutveckling i tidig ålder. Man säger att man nu fått en helt ny kunskap om boken, bilden och berättandets betydelse. Man väljer nu också mera noggrant ut de böcker man lånar med sig hem från biblioteket.

Att få mera kunskap om ”Bilderbokens form”, dvs bildens roll, förhållandet mellan bild och text samt få mera kunskap om olika teman som t ex genus, mångfald har många uttryckt som mycket viktigt och att man gärna vill arbeta vidare med dessa teman och önskade få ännu mera kunskap om detta.

Några deltagare skriver att ”alla borde ges möjlighet att delta i LÄSBITEN, projektet har varit positivt för hela vår förskola”.

Dramatiserade sagostunder har med något undantag samtliga omnämnt som mycket inspirerande och flera av deltagarna satte omedelbart igång med detta på sina förskolor.

Barnbibliotekarier från olika skånska kommuner ledde föreläsningarna och berättade på ett inspirerande sätt om sagor som var enkla att dramatisera samt gav exempel på hur man och ej på ett alltför kostbart sätt kan skaffa rekvisita. I detta sammanhang gavs också tips på/diskuterades om hur man kan iordningställa en sagohörna och deltagarna bjöds även på ”dramatiserad sagostund”.

Mycket uppskattad blev också den sista sammankomsten ”Höstens nya böcker - både faktaböcker och bilderböcker”. ”Inte visste jag att det fanns sådana massor av böcker” skriver en av deltagarna. Detta var en kommunöverskridande sammankomst som uppskattades mycket också av barnbibliotekarierna som medverkade tillsammans med en kollega från en annan kommun inom det delregionala området och som också deltog i projektet. Man var således fler än en som presenterade böckerna. Man fick på så sätt hela tiden förstärkning på hemmaplan, man fick större bredd och djup i innehållet i bokpresentationen och deltagarna fick träffa ytterligare en person att diskutera med. Barnbibliotekarierna vill gärna fortsätta detta samarbete framöver.

2

Fick du tips och idéer av olika slag som du själv kan ha glädje av och som du kan föra vidare till kollegor?

Samtliga deltagare har angivit att de förutom inspiration fått med sig ett flertal tips och idéer som de vill arbeta vidare med och som de också kommer att förmedla till sina kollegor. Man talar också om hur viktigt det var att få ta del av vad man gör på andra förskolor, och en mängd praktiska tips som man fått och kommer att sprida vidare. Listor över böcker och temalistor av olika slag uppskattades mycket och kommer att vara till stort stöd framöver även för övrig personal. Värdefullt var också alla förslag på sagor och rekvisita i samband med dramatisering av sagor, hur man kan göra om sitt sagorum och hur man kan jobba vidare med böckerna utifrån vad man fått lära. (se vidare under fråga 1) Listan kan göras mycket lång!

3. Hur kommer ni att jobba med böcker, dramatisering och berättande framöver?

Man kommer att bli mera kritiskt och titta på vad det är för litteratur man förmedlar till barnen. Man kommer att arbeta mycket med sagan, mera målinriktat och aktivt. Man vill skapa rutiner, sagan får ta plats, inget man lugnar barnen med. Man vill dramatisera mera. Ska förbättra sagorummet och arbeta mera med dramatiseringar och kommer bl a att eftersträva att använda returmaterial till rekvisita. Man har fått stor kunskap om vikten av högläsning, man har blivit mera medveten och man talar om att man nu kommer att välja böcker mera noggrant inför sagostunden. Man också kommer att vara mera förberedd inför sagostunden samt att utifrån boken ta upp problematik som man sedan kan tala om. Dramatiserade sagostunder med rekvisita blev för flera något spännande att prova andra hade redan arbetat med det men fick ytterligare inspiration att utveckla det dramatiserande berättandet.

4. Kommer föräldrar att involveras i detta arbete?

Här fanns många olika tankar och metoder om hur man kan involvera föräldrarna. Några exempel på hur man kan involvera föräldrarna: Man informerar föräldrarna om böcker man läst, delar ut boklistor, informerar på anslagstavlor och en del ställer ut boken så alla föräldrar kan se vad man läst. Flera talar om att man framöver på föräldramöten ska vara mera aktiv då det gäller information om vikten av högläsning och berättandet och om hur viktigt det är för språkutvecklingen att man läser för sina barn. Någon förskola hade veckans bok, dvs man ställer ut boken i hallen så får föräldrarna låna den med hem och prata med sitt barn om den. ”Vi kommer att än mer än vad vi redan gör tala med föräldrarna om hur viktigt det är att läsa för barnen” säger flera av deltagarna. Man skriver upp vilka böcker man läst och bygger sagolandskap, sagoutställningar, dramatiserar för föräldrarna och har en hylla med veckans böcker. Barnen tar med sig böcker och vill på så vis få föräldrarna mera delaktiga.

5. På vilket sätt kan denna kompetenspåfyllning bidra till att barnens språkutveckling stimuleras?

Deltagarna säger att de fått mycket inspiration, man har blivit mycket mera medveten vilket också ger barnen bättre möjligheter och mera stimulans. ”Det avspeglas på barnen då vi pedagoger inspireras. När man är språkligt medveten är man också en positiv förebild för barnen. Ju flera sagor som berättas och gestaltas ju mera bidrager vi till barnens språkutveckling”. Man har blivit medveten om vikten

av att att läsa ”rätt bok” och inte bara ta en bok i högen. Man för nu också flera och mera samtal med barnen om bilden i bilderboken. Man har blivit stimulerad och entusiasmerad till att fokusera ännu mera på språkutvecklingen och kommer att ha mera inplanerade aktiviteter och inte bara spontana. ”Som pedagog har jag blivit mera medveten om vikten av att läsa och berätta och det känns nu mera meningsfullt än att bara läsa sagan”.

6. Kan detta projekt leda till ökad kontakt med folkbiblioteket och dess personal?

Flertalet av deltagarna framförde att de redan har ett bra samarbete med kommunbiblioteket men har i samband med projektet insett att det finns ”en massa böcker som vi inte hade en aning om fanns”. Man har alltmer förstått vilken kompetens barnbibliotekarierna har och flera säger att man framöver kommer att ta ännu mera kontakt med biblioteket inte minst då det gäller ny litteratur och böcker till teman ”annars är det så lätt att bara köra i gamla fotspår”. De allra flesta önskar att regelbundet få ta del av bokpresentationer av nya böcker, gärna en gång/termin.

7. Upplever du att det finns behov av ytterligare, ev. kontinuerliga utbildningsdagar då det gäller språkstimulans, boken och berättandet.

Några citat från deltagarna: ”Det har varit mycket givande, flera borde få gå och höra och lära liknande som vi fått. Det hade varit bra om flera pedagoger hade fått möjlighet ta del av LÄSBITEN. Detta får man aldrig nog av och vi behöver hela tiden nya infallsvinklar och puffar framåt. De som inte varit med i LÄSBITEN behöver kompetensutveckling. Vi har alltid behov av input för att vara ajour. Eftersom personal och förutsättningar hela tiden förändras finns det kontinuerligt ett behov av kompetensutveckling”

8. Om du skulle bli erbjuden flera utbildningstillfällen, vilket innehåll skulle du då önska?

Mera om dramatisering och om bilderboken som pedagogiskt redskap önskades av flertalet deltagare. Mer konkreta dramatiseringar och sagogestaltningar samt pedagogiska redskap och praktiska tips i anslutning till detta. Mera om hur man kan arbeta med bilderboken som pedagogiskt redskap samt om bilden. Presentation av nya böcker och gärna möten med författare samt tips på hur man kan inreda en sagoplats.

9. Övriga synpunkter och funderingar

”Bra och givande projekt som också gett tillfälle att träffa andra pedagoger och utbyta erfarenheter, tips och idéer. Vore givande att fortsättningsvis, någon gång per termin, träffas för att fortsätta diskussionerna som ibland behövde större plats än vad som kunde ges. Mer utrymme för att diskutera hur man i högre utsträckning kan nå ut till föräldrarna. Projektet har gett supermycket inspiration. Lite för lång tid mellan träffarna. Mycket inspirerande utbildning som hos oss genererat ett sagoprojekt till våren. Att man fått en helt ny syn på hur och vad man läser. Bra upplägg, avspänt och trevligt, det har varit mycket intressant och givande. Projektet har varit positivt för hela vår förskola”

Så här får vi projektet att leva vidare

Projektet gav respektive lokal grupp en gemensam positiv och mycket stimulerande bas att fortsättningsvis samlas kring och delge varandra om olika tips, idéer och erfarenhetsutbyte om hur man kan utveckla olika metoder framöver.

Entusiasmen och engagemanget kommer att tas tillvara genom fortsatta lokala träffar där barnbibliotekarien är sammankallande

Informations- och inspirationsträffarna framöver kommer att se olika ut i varje kommun.

Barnbibliotekarien kommer att diskutera upplägget med deltagarna. Kommunerna har olika förutsättningar – alla jobbar efter sina möjligheter, modeller och metoder.

I utvärderingsenkäterna framgår tydligt att man gentemot föräldrarna i allt högre utsträckning än tidigare kommer att understryka vikten av berättandet, boken och språkutvecklingen. Man kommer allt eftersom att föra den inhämtade kunskapen vidare till föräldrarna bl a i samband med föräldramöten, bokställningar, dramatisering osv.

(se vidare under punkt 4)

Viktigt att vi tillsammans, förskollärare och barnbibliotekarier ser varandra som viktiga resurser då det gäller berättandet, böcker och språkutveckling. Vi har olika kompetenser vilket vi måste ta tillvara.

”Bilderbokens mångfald och möjligheter”, av Agneta Edwards samt ”Magiska fingrar- sagostunder för dagens barn av Anna Falk och Christina Möller är ex på bra utgångspunkter/diskussionsunderlag i samband med fortsatta träffar.

Att barnbibliotekarierna inom de olika delregionala områdena ser varandra som viktiga resurser. Att samarbeta ger på flera plan ett mervärde, att göra utbildningstillfällen/bokinformation tillsammans (barnbibliotekarier inom det delregionala området/ över kommungränserna) ger en större bredd och ett bredare forum för diskussion.

Barnbibliotekarierna inom LÄSBITEN 3 kommer att, på eget önskemål, via Regionbiblioteket inbjudas till ett ”LÄSBITEN-möte” ca en gång/termin för att stimulera varandra och för att fånga upp och sprida vidare vad som görs i kommunerna efter avslutat projekt. Hur man arbetar vidare med gruppen och delar med sig av egna erfarenheter och tankar.

Kommentarer:

Använd det du har, gräv där du står och ta tillvara entusiasmen, engagemanget och fantasin!

Diskutera med andra kollegor och dela med sig. Du kan! Barnen är också en resurs!

Mycket spännande och roligt kan göras med enkla medel, och tillsammans!

Då blir också allt roligare! Böcker är roligt! Språket är viktigt! Detta ska vi tillsammans hjälpas åt att förmedla och leva upp till!

Så här kommer vi att sprida kunskapen om projektet

Projektet lovordades av deltagarna både till innehåll och upplägg. Entusiastiska förskollärare som deltog i projektet sprider sin kunskap vidare till de kollegor som inte fick möjlighet att delta samt till föräldragrupperna.

Barnbibliotekarierna i de sex deltagande kommunerna kommer att sprida sina erfarenheter vidare i sina egna kommuner samt på länets barnbibliotekariemöten både det man bär med sig redan nu men också vad som kommer att hända framöver. Hur man kommer att lägga upp en lokal fortsättning utifrån de resurser man har.

Regionalt kommer vi att framöver via LÄSBITEN- uppföljningsmöten, med start våren 2010, att följa upp men också dokumentera från dessa sammankomster för att sedan sprida intressanta tankar och användbara metoder vidare inom kommunerna och regionen.

Barnbibliotekariernas reflexioner

Barnbibliotekarierna är mycket nöjda med projektet och de medverkande var mycket inspirerade att lyssna till. Projektets utformning med både praktiska och teoretiska sammankomster/föreläsningar var bra. Man kommer att, utifrån sina lokala förutsättningar, jobba vidare med denna grupp och om möjligt utöka den. Projektet har givit en bra ”kick” för ett fortsatt och utökat samarbete med förskolan.

Boken "Bilderbokens mångfald och möjligheter" av Agneta Edwards liksom "Magiska fingrarsagostunder för dagens barn" av Anna Falk & Christina Möller kan bl a. bli en bra bas för fortsatta träffar och diskussioner framöver att hämta inspiration utifrån. Kontakterna med förskolan har fördjupats.

Det hade varit önskvärt, menar flera, om det hade funnits mera tid avsatt för diskussion i samband med de teoretiska föreläsningarna 1 och 3. Eller kanske ytterligare en föreläsning för att bättre hinna med att diskutera. Det mera praktiska utbildningstillfället – föreläsning 2 – föll också mycket väl ut liksom den sista. Vid dessa träffar fanns dock något mera tid för diskussioner.

Både praktiskt och innehållsmässigt fungerade och uppskattades alla 4 utbildningstillfällena i samtliga kommuner. Flera barnbibliotekarier menade att det gav ett mervärde att arbeta tillsammans – föreläsning 4 - med en kollega från en grannkommun samt att låta deltagarna under en del av denna sammankomst sitta i grupper för att diskutera böcker och sagoprojekt mm..

Projektet har stimulerat förskollärarna till att jobba på ett mera medvetet och aktivt sätt med sagostunden samt att också i större utsträckning involvera barnen. Förhoppningsvis kommer också kontakten mellan bibliotek och förskola att ytterligare fördjupas. Bokpresentationer för förskollärarna en gång/termin med utrymme för diskussioner och då också med tillfälle att sitta i mindre grupper för att diskutera böcker och sagoprojekt framfördes. Viktigt för förskolans personal att ha ett forum där de avspänt kan byta erfarenheter med varandra, både boktips och metoder för sagoverksamheten.

I ett par kommuner fanns i samband med projektstarten en tröghet i samarbetet/kontakterna med den lokala förvaltningen som utsåg och beslutade om vilka förskollärare som skulle få delta i projektet.

Projektledarens reflexioner

Förskolans personal är en både viktig och mycket intresserad grupp vilket gjorde att det blev en positiv och engagerad stämning i grupperna redan från början. Här finns både hos förskolans personal och hos barnbibliotekarierna en nyfikenhet och vilja att prova nya metoder samt att arbeta med boken och berättandet – och inte minst, att få lära sig mera om böcker. Man vill hela tiden veta mera! Stort värde sätter man också på att få dela erfarenheter med sina kollegor. Viktigt att förskolans personal får ett forum där de kontinuerligt kan få "påfyllning" samt möjlighet att tillsammans med kollegor diskutera.

Att det lokala urvalet av deltagare görs av barnomsorgen i respektive kommun har i stort sett fallit väl ut. Denna kontakt sköter den lokala barnbibliotekarien.

Ett bra samarbete med den lokala barnbibliotekarien finns och är en viktig förutsättning för ett bra resultat och för ett fortsatt samarbete med förskolan.

Att utbildningstillfällena ägt rum på kommunbiblioteket och att de är förlagda på arbetstid känns självklart. Intresset för deltagandet var stort och alla som var intresserade kunde inte delges en plats. Gruppens storlek, 20 deltagare/kommun kändes väl avvägd och fungerade bra.

Det borde kanske varit flera utbildningstillfällen, det handlar också om var man tror den ekonomiska smärtgränsen för möjlighet till deltagande går. Fem eller sex utbildningstillfällen skulle naturligtvis ge mera än fyra som också påtalats. En annan variant är att fortlöpande erbjuda utbildningstillfällen för den här gruppen. Mixen av praktiska och teoretiska utbildningstillfällen föll väl ut och kompletterade varandra. Dramatisering av sagan/berättelsen där barnen i flera fall involverats i dramatiseringen gjorde flera av deltagarna nyfikna att prova på. Samspelet med barnen framstod som en viktig och spännande del i det dramatiserade berättandet. Man blev också entusiasmerad av tanken att även kunna bjuda in andra barngrupper till "dramatiserade sago-föreställningar".

De två ”handböckerna” som tidigare nämnts ”Bilderbokens mångfald och möjligheter” och ”Magiska fingrar – sagostunder för dagens barn” kan ses som en tillgång i ett fortsatt arbete. Det finns goda förutsättningar och möjligheter framöver till fortlöpande utveckling av metoder samt erfarenhetsutbyte.

Malmö 2010-01-18

Regionbibliotek Skåne
Elisabet Håkansson
(projektledare)
205 81 Malmö
elisabet.hakansson@skane.se

